

Rok akademicki:

2014/15

Jednostka prowadząca:

Wydział Teologiczny

Kierunek:

Teologia

Specjalność:

teologia kapłańska

Poziom:

jednolite studia magisterskie, stacjonarne

Nazwa przedmiotu:

Teologia dogmatyczna - sakramentologia

Język:

PL

Typ przedmiotu:

przedmiot obowiązkowy

Przedmiot obieralny:

nie

Rok studiów, semestr:

rok IV, semestr zimowy

Wymiar:

wykład: 45 godz.

Punkty ECTS:

wykład: 3

Forma zaliczenia:

wykład: egzamin

Prowadzący:

wykład: ks. prof. dr hab. Szymon Drzyżdżyk;

Koordynator sylabusu:

ks. prof. dr hab. Szymon Drzyżdżyk

Sylabus dostępny w ramach:

- [Teologia dogmatyczna - sakramentologia](#) [na kierunku:] [teologia kapłańska](#) (T_ksd), jednolite studia magisterskie, stacjonarne, IV rok, semestr zimowy
 - [prowadzący wykład:45h/e/3ECTS]: ks. prof. dr hab. Szymon Drzyżdżyk;

Wymagania wstępne:

Podstawowa znajomość Biblii.

Podstawowa znajomość liturgii.

Podstawowa znajomość patrologii.

Cele:

Celem wykładu jest przekazanie gruntownej wiedzy z zakresu sakramentologii pozwalającej kompetentnie wypełniać posługę kapłańską i katechetyczną.

Słuchacz powinien posiadać znajomość następujących zagadnień:

- znaczenie pojęć: misterion, sacramentum, ex opere operato;
- historia i rozwój poszczególnych sakramentów;
- podstawowe teksty Magisterium Kościoła dotyczące poszczególnych sakramentów;
- historia i rozwój teologii sakramentalnej;
- praktyczne zastosowanie teoretycznej wiedzy

Treści kształcenia:

Sakramentologia to systematyczna refleksja teologiczna nad sakramentami.

W pojęciu sakramentologii zawiera się nie sama tylko nauka o sakramentach w ogólności i o poszczególnych sakramentach; obejmuje ona również teoriopoznawcze zagadnienie relacji dogmatycznej refleksji nad sakramentami do ich miejsca w pozostałych dyscyplinach teologicznych. Zajmuje się ona nadto umiejscowieniem tej tematyki w całości dogmatyki.

Sakramentologia stawia

następujące pytania: z jakiej racji rzeczywistości należące do tego świata mogą wskazywać na Boże zbawienie i służyć za jego pośrednictwa?;

jakie znaczenie

mają czynności symboliczne w kontaktach międzyludzkich i na czym polega ich działanie?;

Sakramentologia dogmatyczna w oparciu o źródła wiary chrześcijańskiej

i ich własną historię, ukazuje sakramenty jako konkretne, związane

z sytuacją, sposoby realizacji powszechnego sakramentu Kościoła oraz odnosi je do teraźniejszości.

Systematyczna nauka o sakramentach dotyczy najpierw sakramentów w ogólności następnie szczegółowej analizy wszystkich sakramentów. Omawiana jest historia

sakramentologii ze szczególnym uwzględnieniem rozumienia słów mysterion–

sacramentum, następnie początki i rozwój teologii sakramentów od Pisma św.

poprzez patrystykę, scholastykę, reformację i Trydent, aż po rozwinięcia

współczesne. Ponadto analizowany jest problem pochodzenia, ustanowienia

i określenia liczby sakramentów. Także kwestie szczegółowe jak: zasada ex

opere operato, szafarz i podmiot sakramentów, sprawczość sakramentów, sposób

skuteczności, skutki sakramentów. Merytoryczne treści wykładu sprowadzają się do następujących zagadnień:

I część – sakramentologia ogólna

Historia:

1. Termin mysterion – sacramentum

- Znaczenie terminu w świecie greckim

- Pismo św.

- Ojcowie Kościoła

2. Początki i rozwój teologii sakramentów

- Początki

- Okres Scholastyki

- Reformacja i Sobór Trydencki
- Encyklika Mediator Dei
- Aktualne rozwinięcia

Chrystus i sakramenty:

1. Problem pochodzenia i ustanowienia
 - Dane biblijne
 - Dane Tradycji
 - Sobór Trydencki
2. Chrystus – pierwotny sakrament i twórca sakramentów

Kościół i sakramenty:

1. Kościół sakramentem Chrystusa
 - Dane biblijne
 - Dane Tradycji
 - Kościół jest sakramentem ponieważ jest Mistycznym Ciałem zmartwychwstałego Pana
2. Kościół jako sakrament powszechny a poszczególne sakramenty
 - Władza Kościoła w sprawowaniu sakramentów
 - Liczba siedmiu sakramentów
 - Szafarz sakramentów

Człowiek i sakramenty:

1. Sprawczość sakramentów
 - Dane biblijne
 - Dane Tradycji
 - Sposób skuteczności sakramentalnej
2. Skutki sakramentów
 - Łaska sakramentalna
 - Charakter sakramentalny

II część – sakramentologia szczegółowa

Chrzest

1. Chrzest w Piśmie świętym
 - Chrzest Jana
 - Chrzest Jezusa
 - Chrzest według św. Pawła

2. Sakrament chrztu w historii

- Okres Ojców Kościoła
- Średniowiecze, Sobór Trydencki i Watykański II

3. Postać symboliczna chrztu

- Materia sakramentu chrztu
- Forma chrztu
- Włączenie do Kościoła

4. Skutki chrztu

- Włączenie w paschalną tajemnicę Chrystusa
- Przebaczenie grzechów

5. Czy chrzest jest konieczny do zbawienia?

- Konieczność chrztu do zbawienia
- Możliwość zbawienia bez chrztu z wody

Bierzmowanie – dar Ducha dla dawania świadectwa

1. Bierzmowanie w Piśmie

2. Świadectwa Tradycji

- Sakrament bierzmowania w Kościele Wschodnim
- Sakrament bierzmowania w Kościele Zachodnim

3. Skutki sakramentu bierzmowania

Eucharystia

1. Terminologia

2. Pismo o Eucharystii: - opisy Ostatniej Wieczerzy

- wspólnoty chrześcijańskie o Eucharystii

3. Historia sakramentu Eucharystii

4. Transsignifikacja i transfinalizacja jako próby wyjaśnienia transsubstancjacji

5. Istotne cechy Eucharystii

6. Kwestie praktyczne związane z Eucharystią

Święcenia

1. Kapłaństwo w Piśmie św.

- Kapłaństwo i kapłani w Nowym Testamencie
- Kapłaństwo Jezusa Chrystusa

2. Historia kapłaństwa

- Okres Ojców Kościoła
- Średniowiecze i Sobór Trydencki
- Sobór Watykański II

3. Skutki kapłaństwa

- Działalność w zastępstwie Chrystusa
 - Nieusuwalny charakter
4. Celibat

Pokuta – pojednanie z Bogiem i Kościołem

1. Elementy teologii grzechu
2. Odpuszczenie grzechów według Pisma świętego
 - Jezus i odpuszczenie grzechów
 - Przekazanie tej mocy apostołom
 - Pierwotna wspólnota chrześcijańska a odpuszczenie grzechów
3. Historia sakramentu pokuty
 - Praktyka pokuty publicznej
 - Pokuta prywatna
 - Okres Scholastyki
 - Reformacja i Trydent
 - Sobór Watykański II i nowy ryt sakramentu pokuty
4. Pokuta – pojednanie z Bogiem i Kościołem
 - Śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa jako dzieło pojednania
 - Kościół sakramentem pojednania

Sakrament namaszczenia chorych

1. Pismo o namaszczeniu chorych
2. Historia sakramentu namaszczenia chorych
3. Skutki sakramentu namaszczenia chorych

Sakrament małżeństwa – rzeczywistość ziemską i tajemnica zbawcza

1. Pismo o małżeństwie
 - Dwa opowiadania o stworzeniu
 - Nowy Testament
2. Historia sakramentu małżeństwa
3. Istotne aspekty małżeństwa chrześcijańskiego Merytoryczne treści wykładu sprowadzają się do następujących zagadnień:

I część – sakramentologia ogólna

Historia:

1. Termin mystérion – sacramentum
 - Znaczenie terminu w świecie greckim
 - Pismo św.
 - Ojcowie Kościoła
2. Początki i rozwój teologii sakramentów
 - Początki

- Okres Scholastyki
- Reformacja i Sobór Trydencki
- Encyklika Mediator Dei
- Aktualne rozwinięcia

Chrystus i sakramenty:

1. Problem pochodzenia i ustanowienia
 - Dane biblijne
 - Dane Tradycji
 - Sobór Trydencki
2. Chrystus – pierwotny sakrament i twórca sakramentów

Kościół i sakramenty:

1. Kościół sakramentem Chrystusa
 - Dane biblijne
 - Dane Tradycji
 - Kościół jest sakramentem ponieważ jest Mistycznym Ciałem zmartwychwstałego Pana
2. Kościół jako sakrament powszechny a poszczególne sakramenty
 - Władza Kościoła w sprawowaniu sakramentów
 - Liczba siedmiu sakramentów
 - Szafarz sakramentów

Człowiek i sakramenty:

1. Sprawczość sakramentów
 - Dane biblijne
 - Dane Tradycji
 - Sposób skuteczności sakramentalnej
2. Skutki sakramentów
 - Łaska sakramentalna
 - Charakter sakramentalny

II część – sakramentologia szczegółowa

Chrzest

1. Chrzest w Piśmie świętym
 - Chrzest Jana
 - Chrzest Jezusa
 - Chrzest według św. Pawła

2. Sakrament chrztu w historii

- Okres Ojców Kościoła
- Średniowiecze, Sobór Trydencki i Watykański II

3. Postać symboliczna chrztu

- Materia sakramentu chrztu
- Forma chrztu
- Włączenie do Kościoła

4. Skutki chrztu

- Włączenie w paschalną tajemnicę Chrystusa
- Przebaczenie grzechów

5. Czy chrzest jest konieczny do zbawienia?

- Konieczność chrztu do zbawienia
- Możliwość zbawienia bez chrztu z wody

Bierzmowanie – dar Ducha dla dawania świadectwa

1. Bierzmowanie w Piśmie

2. Świadectwa Tradycji

- Sakrament bierzmowania w Kościele Wschodnim
- Sakrament bierzmowania w Kościele Zachodnim

3. Skutki sakramentu bierzmowania

Eucharystia

1. Terminologia

2. Pismo o Eucharystii: - opisy Ostatniej Wieczerzy

- wspólnoty chrześcijańskie o Eucharystii

3. Historia sakramentu Eucharystii

4. Transsignifikacja i transfinalizacja jako próby wyjaśnienia transsubstancjacji

5. Istotne cechy Eucharystii

6. Kwestie praktyczne związane z Eucharystią

Święcenia

1. Kapłaństwo w Piśmie św.

- Kapłaństwo i kapłani w Nowym Testamencie
- Kapłaństwo Jezusa Chrystusa

2. Historia kapłaństwa

- Okres Ojców Kościoła
- Średniowiecze i Sobór Trydencki
- Sobór Watykański II

3. Skutki kapłaństwa

- Działalność w zastępstwie Chrystusa
- Nieusuwalny charakter

4. Celibat

Pokuta – pojednanie z Bogiem i Kościołem

1. Elementy teologii grzechu

2. Odpuszczenie grzechów według Pisma świętego

- Jezus i odpuszczenie grzechów
- Przekazanie tej mocy apostołom
- Pierwotna wspólnota chrześcijańska a odpuszczenie grzechów

3. Historia sakramentu pokuty

- Praktyka pokuty publicznej
- Pokuta prywatna
- Okres Scholastyki
- Reformacja i Trydent
- Sobór Watykański II i nowy ryt sakramentu pokuty

4. Pokuta – pojednanie z Bogiem i Kościołem

- Śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa jako dzieło pojednania
- Kościół sakramentem pojednania

Sakrament namaszczenia chorych

1. Pismo o namaszczeniu chorych

2. Historia sakramentu namaszczenia chorych

3. Skutki sakramentu namaszczenia chorych

Sakrament małżeństwa – rzeczywistość ziemską i tajemnica zbawcza

1. Pismo o małżeństwie

- Dwa opowiadania o stworzeniu
- Nowy Testament

2. Historia sakramentu małżeństwa

3. Istotne aspekty małżeństwa chrześcijańskiego

Efekty kształcenia:

Wiedza.

W wyniku przeprowadzonych zajęć student posiada usystematyzowaną wiedzę nt. sakramentologii ogólnej i szczegółowej. Charakteryzuje i definiuje pojęcia takie jak: sakrament, zasada ex opere operato, skuteczność sakramentów, pochodzenie sakramentów, liczba sakramentów, materia, forma, szafarz. Zna różnicę jaka zachodzi między sakramentami w Kościele katolickim a w pozostałych Kościołach chrześcijańskich (TMA_W06 i TkMA_W03). Student ponadto rozpoznaje powiązania sakramentologii z innymi dziedzinami nauki, a zwłaszcza z prawem kanonicznym i liturgiką. Wiedza ta pozwala spojrzeć na rzeczywistość sakramentalną z kilku perspektyw właściwych dla kilku dyscyplin naukowych (TMA_W12).

Umiejętności.

W wyniku przeprowadzonych zajęć student posługuje się właściwym językiem opisując rzeczywistość sakramentalną. Łączy zdobytą wiedzę z innymi subdyscyplinami teologii, szczególnie liturgiką i prawem kanonicznym i wykorzystuje tę wiedzę do odnajdywania powiązań pomiędzy różnorodnymi elementami chrześcijańskiego dziedzictwa doktrynalnego (TMA_U07). Ponadto student wykorzystując zdobytą wiedzę stosuje ją w przeżywaniu i sprawowaniu liturgii oraz obrzędów Kościoła katolickiego. (TkMA_U04)

Kompetencje (postawy).

W wyniku przeprowadzonych zajęć student dostrzega złożoność procesu kształtowania się teologii sakramentów. Ma świadomość historycznych uwarunkowań tego procesu, która prowadzi do intelektualnego i religijno-duchowego formowania się przez całe życie. Student jest otwarty na drugiego człowieka, któremu powinien służyć jako szafarz sakramentów. W tym celu wykazuje aktywną postawę by inspirować i organizować proces kształcenia się innych osób (TMA_K02 i TkMA_K01).

Metody i narzędzia dydaktyczne:

- wykład
- prezentacja multimedialna
- analiza tekstu
- zobrazowanie omawianych treści ilustracjami

Sposoby sprawdzania i warunki zaliczenia:

Egzamin ustny:

Czas trwania ok 15 min. Losowanie 3 zagadnień i odpowiedź na nie. Dwa zagadnienia z sakramentologii szczegółowej i jedno z sakramentologii ogólnej. Warunkiem uzyskania oceny pozytywnej jest wyczerpujące udzielenie odpowiedzi na przynajmniej jedno zagadnienie oraz niepełnej na pozostałe.

Możliwy jest także

Test pisemny:

Test jednokrotnego wyboru składający się z ok. 35 pytań. Warunkiem otrzymania oceny pozytywnej jest uzyskanie ponad 50 procent punktów.

Lektury podstawowe:

Koch G., Sakramentologia

– zbawienie przez sakramenty, Kraków 1999;

Lektury uzupełniające:

Auer J., Ratzinger J., Kleine Katholische Dogmatik, Regensburg 1972; Congar Y., Kościół jako sakrament zbawienia, Warszawa 1980;

Hoła K., Sakramenty

w aspektach dziejowobawczych, Kraków 1983;

Hryniewicz W., Duch Święty,

sakramenty, człowiek, „Znak” 32 (1980), s. 1203–1220;

Kasper W., Wort und

Sakrament, [w:] Glaube und Geschichte, Mainz 1970;

Napiórkowski S. C., Z Chrystusem

w znakach, Lublin 1984;

Schillebeeckx E., Chrystus, sakrament spotkania

z Bogiem, Kraków 1966.

Uwagi: